

Mato Valtonen:

Palmurannat ei innosta

Suunnitelmissa kolmas arktinen matka

Ari Tulla

Koko kansan tietoisuuteen Sleepy Sleepersin myötä 1970-luvulla noussut Markku Mato Valtonen, nykyinen luovuuden asiamies, kokee olevansa juoksupoika elämän rappusilla, välillä mennään ylös ja välillä alas.

– Tulevaisuuteen on aina vaikuttanut sattuma ja ajattelin antaa sen viedä loppuun saakka.

En ole koskaan tiennyt mikä minusta tulee isona, enkä ole sellaisia paljoakaan edes miettinyt. Lähi-tulevaisuudessa on suunnitelmissa kolmas arktinen matkani, jääkarhujen ja napakettujen kutsu on mennyt ohi palmurantojen.

Mitä kuuluu?

– Terveenä pysytty ja perhe kasassa, eli mullahan menee tosi hyvin. Maailman taas auetessa näyttäisi työrintamallakin valoa tunnelin päässä. Toivottavasti se ei ole se vastaantuleva juna, eli selvittäisi nyt viimeinkin tästä kurimuksesta.

Kun katsot uraasi ja elämääsi taaksepäin, mitä näet ja miten sen nyt koet ja mitä odotat tulevaisuudelta?

– Menneisyyden hyvät asiat koitan muistaa, virheistä ja epäonnistumisista toivottavasti olen oppinut edes jotakin. Elämäkertani Mato Valtonen - Hullunrohkea monitoimielämä (Docendo Oy) julkaistiin lokakuussa, sen tekeminen palautti kaikenlaista mieleen. Kirjoittajat Vesa Kontiainen ja Kjell Starck kaivoivat kaiken mahdollisen esiin ja se oli melko tyhjentävä kokemus. Tämän valmistuttua ymmärsi omia ja muidenkin motiiveja ihan eri lailla. Suosittelen kenelle tahansa, että kävisi edes jollakin tasolla joskus läpi elämänsä tapahtumat.

Muutit Lahdesta 80-luvun puolivälissä, millaisia muistoja Lahti herättää ja toisaalta, miten koet kaupungin nyt?

– Lahdesta lähdettiin hieman ovet paukkuen johtuen erilaisten viranomaisten simputuksista. Määrätyt toimijat eivät oikein sulattaneet Sleepy Sleepers -bändin vallattomuutta ja vaikeuttivat elämää monin tavoin. Emme saaneet esiintyä kotikaupungissamme varmaankaan viiteen vuoteen. Järjestimme Sakke Järvenpään kanssa lukuisia tapahtumia noina aikoina, mutta aina kun me olimme vastuullisia niin järjestelyihin vaadittiin kaikenlaista ekstraa. Järjestysmiehiä moninkertaiset määrät, kymmeniä vaahtosammuttimia ym. Kävi ahdistavaksi. Nämä kaikki on kuitenkin anteeksiannettuja asioita, nyt niihin pystyy suhtautumaan huumorilla. Lahti muuttui pikkuhiljaa ja tänä päivänä pidän sitä ihan superpaikkana ja onhan siellä edelleenkin paljon vanhoja kavereitani. Lahtelaisten pitäisi vaan enemmän tuntea ylpeyttä kotikaupungistaan. Siellä on hieman jäänyt päälle vanhoista ajoista vähättelykulttuuri. 1970 ja -80 luvuilla kun bändimme kanssa kiersimme Suomea, niin kollegat Pohjanmaalta, Lapista, Karjalasta, Tampereelta ja varsinkin Helsingistä kertoivat leuhkana juuristaan, kun taas me lahtelaiset emme siitä paljoa meteliä pitäneet. CNN julkisti juuri Lahden olevan yksi maailman mielenkiintoisimmista matkailukohteista, niin uutistoimittajien haastattelemat kadunihmiset eivät varsinaisesti puhkuneet innosta. Kai tämä kuuluu laajemmin ajateltuna myös koko kansakuntaamme. Useampana vuotena peräkkäin meidät on valittu maailman onnellisemmaksi kansaksi, mutta reaktiot ovat olleet sen suuntaisia, että tulisivat käymään, tää on ihan paska paikka. Ryhtiä kroppaan ja ilmeeseen ja myönnetään itsellemme, että asumme itse asiassa eräässä maailman parhaista valtioista.

Mieleenpainuvimmat muistot keikkavuosista Sleepy Sleepers ja Leningrad Cowboys?

– Sleepy Sleepersistä on jäänyt mieleen kaikki ne liiterit missä soitimme silloin alkuaikoina. Silloinhan, joka kylässä oli tanssipaiikka ja ne olivat hirveitä rähjiä ulkovessoineen. Takahuoneet 2x3 metrin koppeja eikä mitään tarjoiluaita, ei edes vettä. Sitten kun nuoriso sai autoja alleen, niin lähdettiin maakuntien ykköspaikkoihin ja nämä paikkakunnan omat ladot näivettyivät.

Leningrad Cowboysin ehdoton kohokohta oli yhteiskonsertti Puna-armeijan kuoron kanssa Senaatintorilla 1993. Siitä on vaikeata vetää paremmaksi. Näiden veijareiden kanssa teimme sen jälkeenkin varmaankin 50 keikkaa useissa eri maissa. Kohokohtana vois pitää myös MTV Video Music Awardseissa heittämyämme keikka New Yorkissa 1994. Siellä oli myös Puna-armeija mukana. Lämpypäreinä toimivat Rolling Stones, Bruce Springsteen sekä iso liuta muita maailman tunnetuimpia tähtiä.

Mitä kuuluu tällä hetkellä musiikkirintamalle?

– Olen mukana Mato Valtonen & Jore Marjaranta Bandissa. Meillä on 5-miehininen joukkue, joka soittaa parhaita paloja mun ja Joren historiasta ja oikeilla soittimilla. Ei ole taustanauhoja tai muita sämplereitä. Juuri kun saatiin bändi kunnolla liittona tuli tämä pahuksen korona ja vei keikka-tilaisuudet. Nyt kuitenkin taas heräilläään ja kohta päästään taas purkamaan pahimmat patotumat. Let's rock like animals!

Olet luovuuden asiamies ja teet puhekeikkoja?

– Puhujille tapahtui myös muutoksia ammattiin, kun piti siirtyä teams esitelmiin. Tuijottaa pientä kameransilmää tietokoneen yläreunassa ja uskoa, että siellä on ihmisiä. Nätti paita päälle, mutta verkkarit voi olla jalassa, eihän niitä kukaan näe. Viime marraskuu ja joulukuun alku olivat taas live-esiintymisten aikaa ja voi pojat, se se on jotakin. Oikeaa yleisöä ei voita mikään. Sitten taas kokoontumiset kiellettiin, mutta nyt taas alkaa nekin hommat.

Liikunnan merkitys työelämän vastapainona?

– Liikunnasta on tullut välttämättömyys. Tässä iässä tietää, että se lihas mitä et käytä, niin sen menetät. Pakko painaa. Kuntosalilla käyn pari kertaa viikossa, Joogaan myös ja se pitää edes jonkin verran notkeana. Tulevaa arktista seikkailua varten on myös nostettava kuntoa ja totuttelenkin painoilla ladattuun reppuun kävelylenkeillä.

Mitä elämän vastoinkäymiset ovat opettaneet?

– Jokaisesta vastoinkäymisestä on toivottavasti oppinut jotain. Ne kuuluvat kuitenkin elämään, eihän se olisi mahdollista, että aina vaan onnistuu. Siinä kohtaa et osaisi varmaankaan edes arvostaa onnistumisasiasi. Ne ovat osa palapeliä, jonka nimi on elämä. Tärkeintä on vaan pysyä pystyssä, vaikka tekisi mieli luovuttaa. Olen käynyt melko syvissäkin vastoinkäymisissä, mutta sieltä on aina noustu.

Mitä vinkkejä antaisit suomalaisille kotimaamme matkailun ja kulttuurikohteiden öytämiseksi?

– Lahdesta nostaisin nähtävyytenä Suomen Moottoripyörämuseon. Siellä on sana museo laitettu tarkoittamaan jotain ihan muuta kuin mikä meillä on mielikuva. Suomalaiset ovatkin jo löytäneet kansallispuistot ja itsekin niitä käynyt muutamia koluamassa. Löytynytkin todella vakuuttavia paikkoja. Lappi on minulle tärkeä paikka, olen vetänyt Pyhätunturilla vuodesta 1998 Pyhä Unplugged -nimistä festivaalia. Vaikka onkin oma lehmä ojassa, niin sitä uskalla suositella kenelle tahansa. Siellä käyneet soittajat itse kutsuvat sitä Suomen parhaaksi festariksi.

Mitä matkailukohteita itse suosii kotimaassa ja mitä ulkomailla?

– Hommasimme retkeilyauton ja vaimoni kanssa käymme mielellämme erilaisissa luontokohteissa. Hän on innokas luontokuvaaja, joten laite sopii meidän tarkoituksiin hyvin. Eläimiä kannattaa kuvata aamuhämärissä tai iltapuuhiissa, joten on hyvä olla alueella jo valmiiksi. Itse harrastan perhokalastusta ja odotan, että pääsen ensi kesänä testaamaan autoa tositoimissa.

Ulkomaista puhuttaessa minusta on jäänyt iso palanen Kuubaan, se ilmapiiri sopii minulle pirun hyvin. Madeiralla olemme käyneet joitakin kertoja patikoimassa levadoita. Vuoristossa kulkevat kastelurännit tarjoavat huikeita reittejä mitä upeimmissa maisemissa.

Millaisia neuvoja, ideoita antaisit kotimaan matkailuyrittäjälle tulevaisuutta varten?

– Ideat ovat tärkeitä, niitä pitää tulla koko ajan lisää. Hulluus on myös oiva työkalu. Onhan meillä maailmalla paljon palstatilaa saaneita ilmakitaransoiton maailmanmestaruuskilpailuja, suojalkapalloja, eukonkantoja. Kaiken ei tarvitse olla pätkähullua, mutta se joku pikkuseikka mistä jäät heti mieleen, se mistä sinut tunnustetaan. Paskaa ei tänä päivänä enää kannata tarjota, some syöksee sinut saman tien mustaan aukkoon. Pidä laadusta huoli, sillä ravintolan paras mainos on tarjota hyvää ruokaa. Sen jälkeen on jono ovella.